



King's Research Portal

[Link to publication record in King's Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Johansson Blight, K. B. (2015, Mar 28). Människohandel, risker, prevention och deportering: Risks of trafficking, trafficking, its prevention, and forced return. Unpublished.

Citing this paper

Please note that where the full-text provided on King's Research Portal is the Author Accepted Manuscript or Post-Print version this may differ from the final Published version. If citing, it is advised that you check and use the publisher's definitive version for pagination, volume/issue, and date of publication details. And where the final published version is provided on the Research Portal, if citing you are again advised to check the publisher's website for any subsequent corrections.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the Research Portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognize and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the Research Portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the Research Portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact librarypure@kcl.ac.uk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Människohandel, risker, prevention och deportering

En rapport¹ på svenska och engelska av Karin Johansson Blight, oberoende forskare,
för Etikkommissionen i Sverige, 28 march 2015

- **Vad är trafficking?** Enligt FNs (Förenta Nationernas) Palermo protokoll² (2000)², Artikel 3. 1 (sid. 2) innebär: 'Människohandel' "rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av personer genom hot eller bruk av våld eller andra former av tvång bortförande bedrägeri vilseledande, maktmissbruk eller missbruk av en persons utsatta belägenhet eller givande eller mottagande av betalning eller förmåner för att erhålla samtycke från en person som har kontroll över en annan person i syfte att utnyttja denna person. Utnyttjande skall innebära åtminstone utnyttjande av andras prostitution eller andra former av sexuellt utnyttjande tvångsarbete eller slaveri eller med slaveri jämförbara bruk och sedvänjor trældom eller avlägsnade av organ"³. Det rättsliga ramverket när det gäller människohandel och dess förebyggande åtgärder är redan välutvecklat⁴ och skyldigheter gentemot barn finns med i flera specifika överenskommelser. UNODC⁵ rekommenderar att "skyddandet av deras rättigheter skall utgöra första prioritet när det gäller åtgärder för att bekämpa människohandel" (sid. 49).
- **Brottsoffer och offer för brott mot mänskliga rättigheter:** människor som faller offer för människohandel är både *brottsoffer* och *offer för överträdelser av mänskliga rättigheter*⁶. Enligt Direktiv 2011/36/EU, är "människohandel är ett allvarligt brott som ofta begås inom ramen för *organiserad brottslighet*, en grov överträdelse av fundamental rättigheter"⁷ (sid. 1). Människor som är offer för grova människorättsöverträdelser och allvarliga brott mot internationell humanitär rätt har rätt till en human behandling och respekt för sitt människovärde och sina mänskliga rättigheter⁸.
- **Skydd från att falla offer:** "Åtgärder skall försäkra att deras välbefinnande är värnat om och de ånyo blir försatta i en situation där de faller offer, igen"⁹ (sid. 131)⁹. I FNs Palermo protokoll², Artikel 9.1., står det att: "Stater skall vidta omfattande riktlinjer, program och andra åtgärder för att: (a) Förebygga och bekämpa människo-handel; och för att (b) *Skydda offer för människohandel, framförallt kvinnor och barn, från att falla offer igen*" (sid. 5).
- **Hälso- och livsrisker** är ofta kumulativa för de som blivit offer för människohandel; omständigheter som utgör specifika risker inkluderar: internering (häkte) på grund av migrationsstatus under asylprocessen, exploatering and fortsatt människohandel¹⁰.

¹ Denna korta genomgång är tänkt att läsas tillsammans med 'the EU (European Union) Rights of Victims of Trafficking in Human Beings' från 2013 och rapporten: Freudenthal, S., D'Orazio, A., Jonsson, L. (Editors) (2015). 'Dom har tagit mitt liv men inte dödat mig'. Rapport om våldtagna, rättslösa och chanslösa kvinnor som fått avslag på ansökan om asyl och skydd i Sverige', Etikkommissionen i Sverige, Karin Almlöfs förlag, ISBN 978-91-87097-24-9.

² UN (2000). 'Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children', supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (<https://treaties.un.org/>). Finns även i: UN (2004). United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna.

³ Översättning av Brottsoffersmyndigheten, under "Människohandel": <http://www.brottsoffermyndigheten.se/>. Senast uppdaterad: 2014-08-27.

⁴ Text Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings ('the Trafficking Convention'), Warsaw, 16.V.2005. Tillgänglig via: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/197.htm>.

⁵ Dvs the UN Office on Drugs and Crime. Referens: UNODC (2008). 'Toolkit to Combat Trafficking in Persons, Global Programme against Trafficking in Human Beings', United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna.

⁶ Joint UN Commentary on the EU Directive – A Human Rights Based Approach (2011). 'Prevent, Combat, Protect, Human Trafficking'. OHCHR, UNHCR, UNICEF, UNODC, UN Women och ILO.

⁷ Council Directive (2011). 'Directive 2011/36/EU of the European Parliament and the Council of 5 April 2011 on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings and Protecting its Victims', and Replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA, Official Journal of the European Union, 15 April.

⁸ Office of the High Commissioner of Human Rights (2005). 'Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law', General Assembly resolution 60/147, para. 8-10, 16 december. Tillgänglig via: <http://www.ohchr.org/>.

⁹ United Nations (2010). "Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking", Commentary, United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights, United Nations Publication, New York och Geneva, 2010. ISBN 978-92-1-154190-8.

¹⁰ World Health Organization (2012). 'Understanding and Addressing Violence against Women. Human Trafficking'. World Health Organization, Pan America Health Organization: Regional Office of the World Health Organization.

- **Vem riskerar¹¹ att falla offer för människohandel?** Enligt EUs kommissionär för inrikesfrågor är människohandel ”en grov överträdelse av mänskliga rättigheter. Det är ett allvarligt brott som kvinnor, män, flickor och pojkar av alla nationaliteter utsätts för”¹² (sid. 1). Faktorer såsom diskriminering av etniska minoriteter, inskränkande av barns rättigheter, beväpnad konflikt, marginalisering, fattigdom, social och könsmissig ojämlikhet och ekonomisk utstötthet¹³ (sid. 2) ökar sårbarheten för människohandel. “[B]arn är mer sårbara än vuxna och av den anledningen löper de större risk att falla offer för människohandel. När det gäller implementering av Direktiv 2011/36/ EU, skall barnets bästa sättast först”¹⁴ (sid. 2).
- **Om återvändande:** enligt Direktiv 2008/115/EC¹⁴, Artikel 9, står det att “verkställande måste skjutas upp när det finns risk för att avvisningen/utvisningen bryter mot principen om *icke-avvisning* [‘non-refoulement’]. Verkställandet kan också bli uppskjutet för andra särskilda anledningar som har att göra med individens enskilda fall, och särskilt med hänvisning till fysiskt status eller psykisk kapacitet, eller andra tekniska skäl” rörande transport eller svårigheter att säkerhetsställa offrets identitet (sid. 11 och 26).
- **Barn, barnets bästa och återvändande:** I Artikel 10 står det att: ”ett barn som fallit offer för människohandel och vars nationella tillhörighet är i tredje land och om barnet är ensamkommande kan barnet bara skickas tillbaka efter det att barnets bästa har fastställts och EU medlemslandet har försäkrat sig om att barnet skickas till sin familj, en utsedd god man eller adekvata mottagningsinrättningar” (sid. 11 och 26). I FN:s konvention om barnets rättigheter från 1989 (‘Barnkonventionen’)¹⁵ är Artiklarna 3, 6, 9, 25 och 37 t ex relevanta när det gäller återvändande. Artikel 3 och 13 i Haagkonventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn¹⁶ (1980) är också relevanta. Det är avgörande att, “icke-rättsbaserade argument om t ex generell kontroll av migrationen, inte står över barnets bästa”¹⁷ (sid. 22).
- **Frivilligt återvändande:** I FN:s Palermo protokoll² Artikel 8.2. står det att hänsyn skall tas “till personens säkerhet och till andra rättsliga bestämmelser som gäller på grund av att personen är ett offer för människohandel och skall helst ske frivilligt”¹⁸ (sid. 4-5)¹⁹.
- **Nationell koordinerings:** Enligt Artikel 5, av Konventionen om människohandel⁴ (sid. 3) så skall: “1. varje part vidta åtgärder för att inrätta och stärka nationell koordinering mellan olika instanser som ansvarar för förebyggande och bekämpande av människohandel. 2. varje part skall inrätta och/eller stärka effektiv policy och program för att förebygga människohandel genom insatser såsom: forskning, information, kunskaps- och utbildningskampanjer, sociala och ekonomiska initiativ och utbildningsprogram, särskilt för personer som är sårbara för människohandel och för personer som i sitt yrke kommer i kontakt med människohandelsfrågor. 3. varje part skall främja en människorättsbaserad approach²⁰, ha ett jämställdhetsperspektiv och ett barnvänligt tillvägagångssätt när det gäller den utveckling, implementering och bedömning av de policies och program som det hänvisas till i paragraph 2”.

¹¹ “‘Risk’ är definierat som sannolikheten för att en potentiell fara blir verklighet och konsekvenserna av detta om så sker” (sidan 2), i: UN (2009). ‘Anti-Human Trafficking Manual for Criminal Justice Practitioners, Module 5: Risk Assessment in Trafficking in Persons Investigations’ UNODC, UN.GIFT (Global Initiative to Fight Human Trafficking), New York.

¹² European Commission (2013). ‘The EU Rights of Victims of Trafficking in Human Beings’, Luxembourg: Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-79-28460-1. Doi: 10.2837/67603.

¹³ European Commission (2015). “Trafficking Explained, Together Against Trafficking in Human Beings”. Tillgänglig via: https://ec.europa.eu/antitrafficking/citizenscorner/traffickingexplained_en. Senast uppdaterad 23 mars 2015.

¹⁴ Council Directive (2008). ‘Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for Returning Illegally Staying Third-country Nationals’, Official Journal of the European Union, 24 december.

¹⁵ Sweden ratifierade Barnkonventionen (1989) den 29 juni 1990, finns via: <https://treaties.un.org>.

¹⁶ ‘The Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction’ (1980). Finns via: <http://www.hcch.net>.

¹⁷ ‘The UNCRC General comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin, Committee on the rights of the child’. Convention on the Rights of the Child, at: <http://www.refworld.org/>.

¹⁸ Påtryckningar för återvändande är inte förenligt med Artikel 7 i ‘the International Covenant on Civil and Political Rights (1966)’, se: the UN Treaty Collection, tillgänglig via: treaties.un.org/.

¹⁹ ‘The Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment’, resolution 39/46 of 10 December 1984, måste tas hänsyn till för att försäkra human behandling av vuxna och barn, se: <http://www.unhcr.ch>.

²⁰ Unicef bland andra arbetar för närvarande för att göra Barnkonventionen till lag i Sverige.

Summering, de rekommendationer som görs i Freudenthal mfl. (2015)¹ om behovet av att ompröva samtliga avslagsbeslut gällande de 12 kvinnor (med familjer) som det redogörs för i rapporten (se sid. 30), stärks av denna genomgång av ramverk som berör förebyggandet av människohandel. Dessutom när det gäller “överförandet av Direktiv [2011/36/EU⁶] till nationell lag, så uppmuntras [EUs] medlemsstater till att definiera människohandel som *ett brott mot mänskliga rättigheter likväl som en kriminell handling*”⁶ (sidan 10). Men,

- **Om brott mot mänskliga rättigheter:** trots att de 12 kvinnorna i Freudenthal mfl. (2015) rapport är offer för allvarliga kriminella handlingar likväl som allvarliga brott mot mänskliga rättigheter så ser det ut som att migrationsmyndigheterna inte har erkänt deras rättigheter som offer för båda. Istället så tonas erfarenheterna ’som brott mot mänskliga rättigheter’ ned (och på så vis även rättigheter som t ex^{21,22}).
- **Statliga åtaganden:** Freudenthal mfl. (2015)¹ och även (Johansson Blight mfl., 2012)²³ väcker en allvarlig oro om hur väl de svenska migrationsmyndigheterna domstolarna bidrar till infriandet av den svenska regeringens åtaganden när det gäller överenskommelser som t ex ‘Människohandelsprotokollet’² och i förhållande till ratifierade konventioner.
- **Återvändande:** är inte alltid en hållbar lösning utan ett brott t ex mot mänskliga rättigheter.
- **Svår psykisk ohälsa:** den svåra psykiska ohälsa som de 12 kvinnorna i Freudenthal mfl. (2015)¹ rapport tyder på att det finns anledning att skjuta upp verkställigheten så som det menas i Direktiv 2008/115/EC¹⁴, Artikel 9 och i flera människorättskonventioner.
- **Familjeseparation:** Direktiv 2008/115/EC¹⁴, Artikel 10, som angår ‘adekvata mottagningsinrättningar’, berör ensamkommande barn och är därmed inte applicerbar på barn med vårdhavare. Att deportera ett barn utan tillräckligt stöd och/eller med antagandet att barnet kanske kommer att behöva skiljas ifrån föräldern, så som i fall 4 (i Freudenthal mfl. 2015¹), strider mot Barnkonventionen¹⁵ (t ex Artikel 16) och även mot Unicef råd²⁴.
- **Kompetensbehov:** dessa aspekter stöds ytterligare av Ecpat Sverige (2014)²⁵ som skriver att: “regeringen behöver förbättra det nationella ansvaret som finns för att skydda barn i migrationssystemet” (sid. 12). Ecpat föreslår t ex utbildning och förbättrad samverkan mellan myndigheter. Den instans som är utsedd för att övervaka Konventionen om människohandel⁴, ‘GRETA’²⁶ (2014), skriver att ”svenska myndigheter bör stärka utbildningen av domare, åklagare och andra professioner när det gäller människohandel och de relevanta straffrättsliga bestämmelserna. Detta för att garantera att dessa bestämmelser appliceras så att offer för människohandel, inklusive barn, som exploaterats på olika sätt har tillgång till adekvat information, är skyddade och har stöd under förarbete och domstolsförhandlingar”²⁷ (sid. 8).
- **Avsaknad av kompetens:** dessa förfaranden som uppmärksammas här bör: a) utredas²⁸ noga, b) åtgärdas, delvis pga. den co-ordinerande roll som t ex Migrationsverket²⁸ har och har haft (se Direktiv 2011/36/EU⁷, sid. 2), och c) sättas i förhållande till tidigare kritik från FN²⁹.

²¹ Såsom rätten till upprättelse och återhämtning enligt, ‘UN Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law’ (‘UN Basic Principles and Guidelines’), Adopted by General Assembly resolution 60/147, 16 december 2005. Tillgänglig via: <http://www.ohchr.org>.

²² T ex. Artikel 34 och 35 i Barnkonventionen.

²³ Johansson Blight, K., Dorazio, A., Wilks, E. Hultcrantz, E. (2012). ‘Barnen utan röst’. January. Etikkommissionen i Sverige.

²⁴ “Långsiktiga omvårdnadsinsatser skall, så långt det är möjligt, favour familj och samhällsbaserade snarare än på institution” (sidan 27), referens: UNICEF ‘Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking, Unicef technical notes’. PD/Child Protection Child Trafficking and Migration. September 2006.

²⁵ Ecpat Sweden (2014). ‘Comments to the Fifth Swedish Government Report on the UN Convention on the Rights of the Child and the Optional Protocol on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography’, 28 februari. For ‘the Optional Protocol on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography’, se: <http://www.ohchr.org/>.

²⁶ Dvs. ‘the Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings’.

²⁷ GRETA (2014). ‘Report Concerning the Implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Sweden’, First Evaluation Round. Council of Europe, 27 march.

²⁸ Överlägg att lyfta det som framgår av denna rapport, Freudenthal mfl (2015) rapporten och Johansson Blight mfl (2015) med t ex the ‘UN Special Rapporteur on Trafficking’, med ‘GRETA’ och Unicef (i Sverige och internationellt) för vidare åtgärder.

²⁹ UN. (2015). ‘Concluding observations on the fifth periodic report of Sweden adopted by the Committee at its 68th session (12-30 January 2015)’. Committee on the Rights of the Child. CRC. Tillgänglig via: <https://unicef.se>.